

חוי דעת

ההלכה השבועית מבית לימודי דעת | מרכז ללימודי הלכה

לימודי דעת
LIMUDEI DAAT
ללמוד • לדעת • להתקדם

בגליון השבוע

מלאכת צידה / בונה

אין ללמוד הלכה למעשה מתוך גליון זה. בכל שאלה יש להוועץ במורה הוראה.

עלון מס' 32

חזיני שבת

דבורה המסתובבת ע"ג השולחן ומפריעה מאד לסועדים, האם מותר לצודה בשבת?

ישנו חילוק בין סוגי בעלי החיים הנושכים או עוקצים לענין צידתם בשבת (ענין שו"ע סימן שט"ז סעיף ז' ט', ומ"ב ס"ק כ"ז ל"ו ל"ז ועוד), וכדלהלן.

בעלי חיים שעקיצתן ממיתה - כגון נחש ארסי, עקרב ארסי, כלב שוטה (הנגוע בכלבת), מותר וצריך להרוג אותם או לכה"פ לצוד אותם (וצריך לזה שיקול דעת גדול שודאי נגמר בזה הסכנה, כיון שבהרבה מקרים אף אם צד אותם עדיין יש חשש סכנה, שהרי צריך לשמור שלא יתקרבו אליהם וכדו', ובדבר פיקוח נפש עדיף שלא להתחכם). ואפילו אינם רודפים אחריו צריך הוא לרדוף אחריהם ולהורגם, ואם סכנה היא לו לרדוף אחריהם, או שאינו בקי בלכידתם, צריך לקרוא למומחים לדבר אפילו אם זה מצריך לעבור על איסורי שבת.

בעלי חיים שעקיצתן קשה אך אינה ממיתה - כגון נחש או עקרב שאינם ארסיים, מותר לצודן אם מתכוון בזה ע"מ שלא יזיקוהו. ומותר בזה אפילו עומדים במקומם ואינם רודפים אחריו, אלא שחושש שיזיקוהו ומשום כך צד אותם.

בעלי חיים שאין עקיצתם קשה כל כך - כגון יתושים וכדו', אסור לצודם כלל, אפילו ע"מ שלא יזיקוהו. אמנם כתב השו"ע (שם סעיף ט') שפרעוש הנמצא על גופו ועוקצו, ואינו יכול לנער ממנו כגון שהוא תחת בגדיו, מותר לצודו ולהשליכו (אבל לא להורגו), ואפילו ליטלו בידו

שחיה ועוף אלו הורגלו בבית וממילא יחזרו לביתם בערב, וגם נוח לתופסן משום כך. ובזה כתב בשו"ע שמותר לצודן אפילו הם מחוץ לבית, והרמ"א סובר שיש בזה איסור מדרבנן.

וכל זה רק באופן הרגיל שלא מרדו, אבל אם החיה ועוף האלו מרדו, דהיינו שאין נוח לתופסן משום שהם בורחים ממנו, אסור לצודן (שם בשו"ע). ובזה ישנו חילוק, שאם החיה ועוף מרדו באופן כזה שאף לא יחזרו לביתו בערב, אסור לצודן מן התורה. אבל אם יחזרו לביתו בערב אלא שמרדו רק לעת עתה, איסור צידתן הוא מדרבנן (מ"ב ס"ק נ"ו).

אמנם, גם לפי הרמ"א האוסר לצוד חיה ועוף שברשותו, היינו רק כל זמן שצריך מעשה מסויים ע"מ לצוד אותו, אלא שס"ס הוא אינו מורד וע"כ נוח לתופסו, אבל אם דרכו של אותו עוף שאינו נשמת מן היד כלל, כמו שיש מן התרנגולות שמיד כשרוצים לתופסה היא יושבת ואי"צ לרדוף אחריה כלל, מותר לכו"ע לצוד אותו, ואין בזה איסור כלל (מ"ב ס"ק נ"ז). וה"ה לחיה המכירה היטיב את בעליה ונשמעת להם מיד לכל מה שירצו.

וצריך לדעת, שכל זה מענין איסור צידה, אבל אסור לתפוס את הבעל חי בידו כלל משום איסור מוקצה, והיתר הצידה תיעשה רק ע"י שרודף אחריהם עד שנכנסים לכלובם וכדו' (מ"ב ס"ק נ"ד).

מותר, ואע"פ שיש באופן זה אף איסור מוקצה, התיירו חז"ל צידה דרבנן (שהרי אין במינו ניצוד) ומוקצה במקום צער. וכתב בשעה"צ (ס"ק ס"ג), שאם הוא על בשרו אע"פ שאינו עוקצו עכשיו, מותר לצודו ע"מ שלא יעקצנו, משום שמצוי לבוא לידי עקיצה. ובמ"ב (ס"ק ל"ז), כתב, שיש מקילין אפילו עומד על בגדו מבפנים ולא דווקא על בשרו.

ולענין השאלה בדבורה שמסתובבת ע"ג השולחן, לפי המבואר לעיל אסור לצודה כלל, מפני שאין עקיצתה קשה כ"כ (והעצה להבריחה ממנו ע"י איזה אופן כגון כפית דבש וכדו'). אלא א"כ ישנו במקום זה אדם שרגיש לעקיצת דבורה עד כדי שזה יכול לסכן אותו, שאז מותר להרוג את הדבורה או לצודה.

ואם נמצאים שם ילדים המפחדים מאד מהדבורה עד שאינם יושבים בשקט, נראה שמותר לצודה, על פי מה שכתב המ"ב בפרעוש העומד על גופו או בגדו מבפנים, שמותר לצודו אע"פ שעדיין אינו עוקצו (דין זה לא עלה בידי להראותו להגר"מ שטרנבוך שליט"א).

כלב שברת, האם מותר להחזירו לכלובו בשבת?

לגבי צידת "חיות בית" כתב השו"ע (סימן שט"ז סעיף י"ב) "חיה ועוף שברשותו מותר לצודן, והוא שלא ימרודו" וכו'. וכתב ע"ז הרמ"א "ויש אומרים דאסור לצוד חיה ועוף שברשותו, ואם צדן פטור". ופירש המ"ב (ס"ק נ"ג), שהמדובר הוא באופן

הלכות שבת - המשך

לדעת הרשב"א האוסר בזה אף בעשיית הגג לבד, אם לא בשעת הדחק.

ד. כל מה שאסרו חז"ל בעשיית אהל עראי, היינו דווקא עשיית האהל מתחילה, אבל תוספת עראי על אהל הקיים כבר מותרת (ש"ע סעיף ב.), והיינו שאם יש מקצת אהל קיים [לכל הפחות טפה, כמבואר לקמן שזהו שיעור "אהל"], מותר להוסיף על זה ולהמשיך את האהל. אלא שצריכה תוספת זו להיות באופן עראי שלא ע"מ להשאירו שם כמה ימים, אלא ע"מ לפרקו לאחר זמן קצר.

ה. איסור עשיית אהל אינו אלא באופן שיש תחתיו חלל טפה על טפה בגובה טפה (טפח: להגר"ח נאה 8 ס"מ, להחזו"א 9.6 ס"מ), אבל חלל פחות מזה אינו נחשב לאהל, ואין עשייתו אסורה בשבת. ויש בזה עוד פרטי דינים שיבוארו בגליונות הבאים. ■

לעשות אהל קבע. (ש"ע סימן שט"ו סעיף א', ומ"ב ס"ק א').

ב. מהו אהל קבע? כל שעושה את האהל ודעתו בזה שישאר שם כמה ימים (ע"ן שעה"צ ס"ק ו' וס"ק י"א). ומהו אהל עראי? כל שעושה את האהל שלא ע"מ להשאירו שם באופן קבוע אלא דעתו לפרקו לאחר זמן קצר, ואע"פ שעושה אותו בשביל להגן מפני החמה או הגשמים. או באופן שעושה אותו שלא בשביל הגנה או שימוש בחלל שתחתיו.

ג. עשיית אהל קבע האסורה מן התורה, היינו אפילו בעשיית גג בלא מחיצות, או בעשיית מחיצות בלא גג. אבל בעשיית אהל עראי שאסרו חז"ל, ישנו חילוק. שאם בא האהל בשביל להגן על החלל שתחתיו או בשביל שימוש תחתיו, אסור לעשותו אף בגג בלא מחיצות (ש"ע שם ומ"ב ס"ק ב' וס"ק י"ז. אבל עשיית מחיצות עראי בלא גג, אינה אסורה כלל). אבל אם בא האהל שלא בשביל החלל שתחתיו, אין איסור בעשייתו אלא אם עושה בשבת גם את המחיצות וגם את הגג (ש"ע סעיף ג' ומ"ב ס"ק י"ז), [ובביאור הלכה (ד"ה מטות שלנו). כתב, שלכתחילה טוב לחוש

האם מותר לפתוח ולסגור את דלת הכלוב של התוכי וכדו' בשבת?

התוכי בכלובו הרי הוא ניצוד, משום שהכלוב קטן שיכול לתופסו בשחיה אחת. וכשפותח את הדלת של הכלוב נעשה עכשיו באפשרות התוכי לברוח, ואם כן כשסוגר שוב את הדלת הוא צד את התוכי בתוך הכלוב, ואסור הדבר משום איסור צידה (שמירת שבת כהלכתה ח"א פרק כ"ז סעיף ל"ח).

אמנם, יש אפנים בהם מותר לפתוח ולסגור את דלת הכלוב (ע"ן בשמירת שבת כהלכתה שם), ובכל אופן יש לעשות שאלת רב כיצד לעשות זאת בצורה נכונה ומותרת.

כללים באיסור עשיית אהל בשבת

א. עשיית אהל בשבת אסורה משום מלאכת בונה, וסתירת אהל בשבת אסורה משום מלאכת סותר. וישנו חילוק בין סוגי האהלים, שעשיית אהל קבע אסור מן התורה, וחז"ל גזרו אף על עשיית אהל עראי אטו אהל קבע, דהיינו שלא יבוא

לומדים הלכה למעשה בשיטה ייחודית בקצרה, בעיון או לסמיכה ברבנות

איך לומדים:

ליווי ותמיכת רב

מענה רב לשאלות במייל ובטלפון, הכנה וסיוע לבחינות הרבנות

מבחנים

תקבל כלים ועזרים ללימוד, לזיכרון ולהעמקה המביאים לשליטה בחומר לאורך זמן

שיעורים

כל 3 ימים תקבל למייל שיעור הכתוב בשיטה בהירה וממוקדת

הירשם עוד היום לאחד ממסלולי הלימוד שלנו והצטרף לאלפי לומדים בארץ ובעולם המגיעים לרמה גבוהה בידיעת ההלכה

לקבלת העלון ישירות למייל שלך: daat@limd.co.il